

Aproximace (elementárních) funkcí

Vyhodnocení fci f(x)

- Redukce argumentu – omezení rozsahu x: $x' = g(x)$ x' v intervalu $\langle a; b \rangle$
- Aproximace (v intervalu $\langle a; b \rangle$, tj. výpočet $f(x') = f(g(x))$)
(polynomiální, racionální, tabulková, shift-add (coodic))
- Rekonstrukce $f(x) = h(f(g(x)))$

Příklady (ilustrační)

```
float sin(float x)
```

```
float z=x mod (pi/2) //redukce na interval <0;pi/2>
```

```
float r= (c0*z*z+c1*z+c2) / (c3*z*z+c4*z+c5); //racionální aproximace (cx jsou koef.aprox.)
```

```
return(r); //zde není třeba zpětná rekonstrukce, fce je periodicka
```

```
//pozor: redukce na interval pro větší rozsah
```

```
//pozor: symetrie (sin(x) vs sin(-x)), rozsah (-1 az 1)\
```

```
//pozor: chování sin() pro velká x, operace mod
```

```
float exp(float x)
```

```
int N = x/(ln(2)); //N = celociselný koeficient (div)
```

```
float m = x- N*(ln(2)); //m=zbytek - redukce na interval <0;ln2> (mod)
```

```
//tj. vycházíme z rovnice  $e^x = 2^{(x/\ln(2))} = 2^{(N+m)} = 2^N * 2^m$ 
```

```
float r= ... // r = aproximace  $2^m$  v rozsahu <0;ln2>
```

```
r = (2^N)*r //rekonstrukce ( $2^N$  = bitový posun)
```

```
return(r)
```

```
//pozor: redukce na interval pro větší rozsah
```

```
//pozor: přechod na rozhraní ln(2)
```

Pozn. k názvosloví:

interpolace = nalezení přibl.hodnoty fce v jistém intervalu, hodnota je v některých bodech známa

extrapolace = nalezení přibl.hodnoty fce (interpolace) ale mimo interval známých hodnot

aproximace = nalezení přibl.hodnoty fce, avšak fce nemusí procházet danými body

Iterativní metody

Typicky jsou založeny na spojitě a diverencovatelné fci ve formě $f(X)=0$

Řešení se hledá pomocí iteračního vzorce (metoda tečen):

$$(1) X_{i+1} = X_i - f(X_i)/f'(X_i)$$

Lze užít pro širokou třídu úloh – dělení, mocniny/odmocniny, log, exp

Iterace Newton(-Raphson) – dělení

hledáme kořen $Q=P/D$ (nebo jen $Q=1/D$)

Metoda Newton-Raphson upravená pro výpočet převrácené hodnoty vychází ze vztahu

$$f(X) = 1/X - D = 0$$

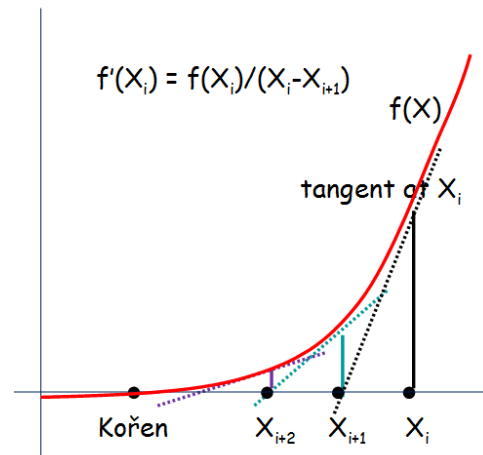
Kořenem rovnice je $X (= 1/D)$ (tj. D je fix a hledáme X , které bude konvergovat k $1/D$)

Protože $f'(X) = -(1/X)^2$, dává po dosazení do (1) po úpravách rekurentní formuli:

$$X_{i+1} = X_i \cdot (2 - X_i \cdot D)$$

Vybíráme X_0 takové, aby platilo $0 < X_0 < 2/D$

Pro jednu iteraci jsou třeba dvě násobení, tedy pro n -bitové operandy potřebujeme $2\log(n)$ násobení

Příklad: Nalezněte $1/D$ kde $D = 0.75$ (dec) = 0.1100 (bin) :

Krok	Dekadicky	Chyba	Binárně	Chyba
$X_0 =$	1	0.333..	1.0000	$<2^{-1}$
$X_1 =$	$1(2 - 0.75) = 1.25$	0.0833..	1.0100	$<2^{-2}$
$X_2 =$	$1.25(2 - 1.25 \cdot 0.75) = 1.328125$	0.005208	1.01010100	$<2^{-4}$
$X_3 =$... = 1.333313	0.000021	1.0101010101010100	$<2^{-8}$

Iterace Newton-Raphson – dělení - rychlost konvergence (důkaz)

Metoda konverguje kvadraticky ($\varepsilon_{i+1} \leq |\varepsilon_i|^2$) pro $D < 1$

$$X_{i+1} = X_i \cdot (2 - X_i \cdot D) \quad \text{a} \quad \varepsilon_i = 1/D - X_i \quad \dots \text{Potom...}$$

$$X_i = 1/D - \varepsilon_i = (1 - D \cdot \varepsilon_i) / D \quad \text{a} \quad \varepsilon_{i+1} = 1/D - X_{i+1} \quad \dots \text{Z toho vyplývá...}$$

$$\varepsilon_{i+1} = 1/D - [X_i \cdot (2 - X_i \cdot D)] = [1 - 2 \cdot D \cdot X_i + (D \cdot X_i)^2] / D \quad \dots \text{Substitucí pro } X_i \dots$$

$$\varepsilon_{i+1} = [1 - 2 \cdot D \cdot ((1 - D \cdot \varepsilon_i) / D) + (1 - D \cdot \varepsilon_i)^2] / D = D \cdot \varepsilon_i^2 \quad \dots \text{takže pak pro } D < 1 \text{ platí že}$$

$$\varepsilon_{i+1} \leq |\varepsilon_i|^2$$

Startovací hodnoty

Pro D z intervalu $[1/2, 1)$ může být dobrá výchozí hodnota $X_0 = 1.5$ protože omezuje počáteční chybu na maximálně 0.5

Lepší aproximací může být výraz $X_0 = 4(\sqrt{3} - 1) - 2D = 2.9282 - 2D$ (max. chyba cca 0.1)

V obecnosti: dobrým počátečním odhadem můžeme rychlost konvergence značně urychlit (viz konvergence) → použití lepšího odhadu nebo look-up table.

(např. dělení 32 bitů pořebuje 5 kroků, pokud poč.odhad bude přesný jen na 4 bity potřebujeme jen 3 kroky)

Další aproximace: $X_0 = 48/17 - 32/17 \cdot D$ (max.chyba cca 0.06) – pro IEEE čísla v jednoduše přesnosti pak stačí 3 následné iterace, pro dvojnásobnou přesnost 4 iterace (přesněji 10 násobení, 9sčítání, 2 posuvy)

Další zrychlení

Zejména pro operandy s vyšším počtem bitů lze v počátečních fázích mat.operace dělat s nižší přesností.

Např. Dělení 64/64bitů: 256*8 bitů lookup-table + 9bit násobička + 17bit násobička + 33bit násobička

Iterace Newton – odmocnina

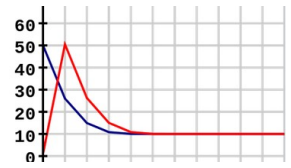
Babylónská metoda (spec.případ Newtonovi metody): $x = \sqrt{a}$

počítáme odmocninu (a), kde (x) je odhad odmocniny a x' nový odhad.

$x' = 1/2 * (a/x + x)$..tj. nový odhad je hodnota mezi a/x a x

(myšlenka: je li odhad (x) přehnaný pak a/x by byl určitě „podehnaný“ a naopak)

obrázek: konvergence pro startovací hodnoty $x=1$ a $x=50$ (počítáme $\sqrt{100}$)

Newtonova metoda

$x = \sqrt{a} \rightarrow f(x) = x^2 - a$ (kde hledáme bod kdy $f(x)=0$)

$f'(x) = 2x$

dosadíme do obecného vzorce (viz Newton(-Rapsion) - dělení):

$$x_{k+1} = x_k - \frac{f(x_k)}{f'(x_k)} = x_k - \frac{x_k^2 - a}{2x_k} \qquad x_{k+1} = \frac{1}{2} \left(x_k + \frac{a}{x_k} \right)$$

Příklad, pro výpočet $\sqrt{9}$ kde jako startovací hodnotu zvolíme $x_0 = a (=9)$

$x_0 = 9$

$x_1 = 5$

$x_2 = 3.4$

$x_3 = 3.02352941176471$

$x_4 = 3.00009155413138$

$x_5 = 3.00000000139698$

$x_6 = 3.00000000000000$

Newtonova metoda – poznámky

- Neznáme li derivaci fce $f(x)$ můžeme se ji pokusit nahradit numerickou derivací
- zaokrouhlovací chyby při výpočtu typicky snižují rychlost konvergence
- konverguje kvadraticky (v každé iteraci se zdvojnásobí počet platných číslic) → volba startovací hodnoty je důležitá
- Halleyho metoda je taktéž metodou hledání kořenu, k hledání využívá i druhou (případně vyšší) derivaci a má kubickou (^3) (případně vyšší) konvergenci. Nemá zcela zaručenou stabilitu a je výpočetně náročnější (zejména pro vyšší stupně)

Výpočet odmocniny – po číslicích (digit by digit)

myšlenka – chceme spočítat \sqrt{a} :

hledáme číslici (e) takovou že $(x+e)(x+e) \leq a$

(tedy k řešení se přibližujeme zdola, číslo $x+e$ pak bude novým základem pro další krok)

rozepíšeme: $x^2 + 2xe + e^2 \leq a$

Pro binární soustavu je $e \in [0/1] \cdot 2^{-n}$ čímž možno násobení nahradit posuvy

Příklad: $\sqrt{81} = \sqrt{1010001_{\text{bin}}}$

$x_0=0000$, $x_0^2=0000000$, $e=1000$: $0000000+0000000+1000000 = 01000000 \leq 01010001$ (e is valid)

$x_1=1000$, $x_1^2=1000000$, $e=0100$: $1000000+1000000+0010000 = 10010000 > 01010001$ (e invalid)

$x_2=1000$, $x_2^2=1000000$, $e=0010$: $1000000+0100000+0000100 = 01110000 > 01010001$ (e invalid)

$x_3=1000$, $x_3^2=1000000$, $e=0001$: $1000000+0010000+0000001 = 01010001 > 01010001$ (e is valid)

$x_4=1001$

lze aplikovat i pro jiné soustavy – dekadická – vhodné pro výpočet „na papíře“

konvergence pomalejší než Newtonova metoda, ale výpočetně jednodušší

Aproximace na okolí bodu (Taylorovým polynomem)

Předpoklad: aproximovaná fce $f()$ má v bodě x_0 n -derivací

Za aproximaci fci $f()$ v bodě x_0 prohlásíme fci $T()$ takovou která splňuje že prvních n -derivací je shodných s derivacemi $f(x_0)$.

Tuto podmínku splňuje Taylorův polynom:

$$T_n(x) = f(x_0) + \frac{f'(x_0)}{1!}(x - x_0) + \frac{f''(x_0)}{2!}(x - x_0)^2 + \dots + \frac{f^{(n)}(x_0)}{n!}(x - x_0)^n$$

známe-li i $n+1$ derivaci fce f a platí li $|f^{(n+1)}(x)| \leq M \quad \forall x \in \mathcal{U}(x_0)$

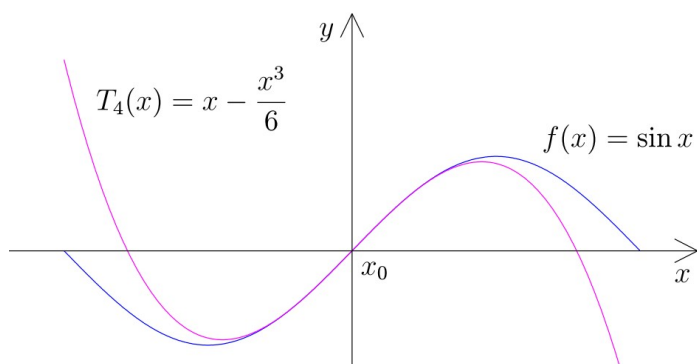
lze odhadnout chybu aproximace jako

$$|e(x)| \leq \frac{M}{(n+1)!} |x - x_0|^{n+1}$$

Příklad: Stanovte Taylorův polynom 4.stupně, který aproximuje funkci $f(x) = \sin x$ v bodě $x_0 = 0$

$$T_4(x) = \sin 0 + x \cdot \cos 0 - \frac{x^2}{2} \sin 0 - \frac{x^3}{6} \cos 0 + \frac{x^4}{24} \sin 0 = x - \frac{x^3}{6}$$

(pozn. $\sin(0)=0$ (takže všechny sudé členy jsou nulové), $\sin' = \cos$, $\cos' = -\sin$)

Odhadněme pro jaký rozsah x platí že chyba aproximace $e(x)$ je menší než 10^{-6} :

(odhad chyby = další člen Taylorovy řady)

Výraz pro chybu je $e(x) = \frac{x^5}{5!}(-\cos \xi)$, kde $|\cos \xi| \leq 1$

vycházím z předpokladu že $e(x)$ je 10^{-6} a hledám x :

a tedy $10^{-6} = x^5 / 120 \rightarrow x = 0.164375$ (rad) (= cca 9.4°)

Aproximace iterpolačním polynomem (Interpolace)

Chceme aproximovat(interpolovat) fci která je dána svými hodnotami v několika bodech a to tak že fce má těmito danými body procházet. Aproximace pak slouží k odhadu hodnot v ostatních bodech.

Máme li zadány hodnoty fce f v $n+1$ různých bodech tak existuje právě jeden polynom n -tého stupně který je iterpolačním polynomem pro zadanou fci.

Existuje několik mat.postupů určení ale všechny vedou na stejný výsledek – např. Langrangeův iter.polynom, Newtonův iterpolační polynom a další.

Langrangeovy polynomy jsou takové které v jednom z uzlových bodů (x_i) iterpolace mají hodnotu $f(x_i)=1$ a v ostatních 0.

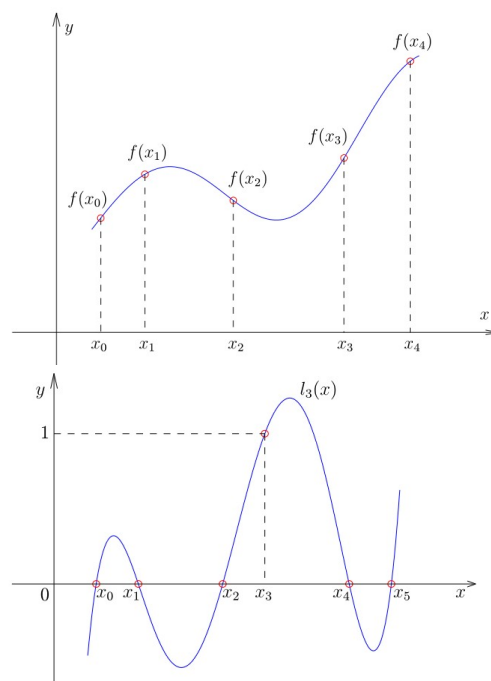
Lze je zapsat ve tvaru:

$$l_i(x) = \frac{(x - x_0)(x - x_1) \dots (x - x_{i-1})(x - x_{i+1}) \dots (x - x_n)}{(x_i - x_0)(x_i - x_1) \dots (x_i - x_{i-1})(x_i - x_{i+1}) \dots (x_i - x_n)}$$

Výsledný aproximační polynom je pak ve tvaru

$$L_n(x) = \sum_{i=0}^n f(x_i) \cdot l_i(x)$$

pozn. $L_n(x)$ = lagrangeův polynom řádu n , $f(x_i)$ = hodnota fce v bodě x_i (z tabulky), l_i = lagrangeův polynom (mající hodnotu 1 v bodě x_i)

Příklad (Langrangeův interpolační polynom):

Mějme fci danou následující tabulkou a určíme její Langrangerův interpolační polynom a hodnotu fce v bodu $x=2$.

i	0	1	2
x_i	0	1	3
$f(x_i)$	1	2	0

$$L_2(x) = f(x_0) \cdot l_0(x) + f(x_1) \cdot l_1(x) + f(x_2) \cdot l_2(x)$$

Jednotlivé lagrangeovy polynomy:

$$l_0(x) = \frac{(x-1)(x-3)}{(0-1)(0-3)} = \frac{1}{3}(x-1)(x-3)$$

$$l_1(x) = \frac{(x-0)(x-3)}{(1-0)(1-3)} = -\frac{1}{2}x(x-3)$$

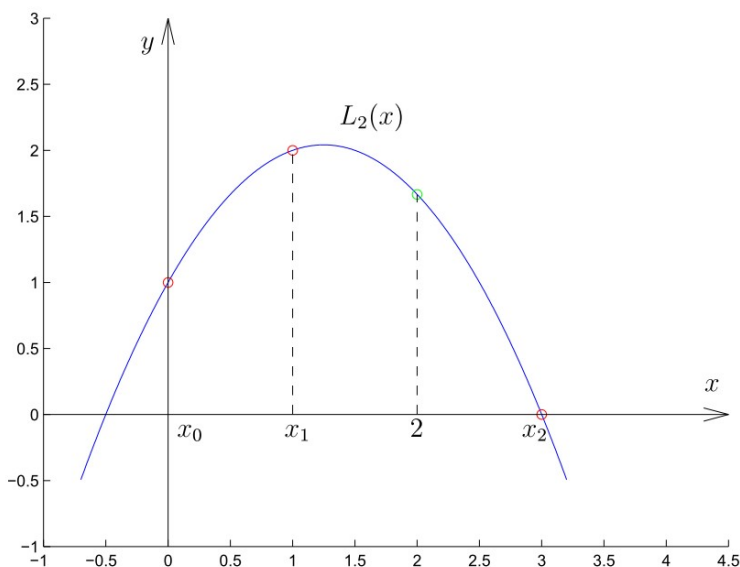
$$l_2(x) = \frac{(x-0)(x-1)}{(3-0)(3-1)} = \frac{1}{6}x(x-1)$$

Po dosazení:

$$\begin{aligned} L_2(x) &= 1 \cdot \left(\frac{1}{3}(x-1)(x-3) \right) + 2 \cdot \left(-\frac{1}{2}x(x-3) \right) + 0 \cdot \left(\frac{1}{6}x(x-1) \right) = \\ &= \frac{1}{3}(x^2 - 4x + 3) - (x^2 - 3x) = \underline{\underline{-\frac{2}{3}x^2 + \frac{5}{3}x + 1}} \end{aligned}$$

Hodnota fce v bodě $x=2$:

$$L_2(2) = -\frac{2}{3} \cdot 2^2 + \frac{5}{3} \cdot 2 + 1 = \frac{-8 + 10 + 3}{3} = \frac{5}{3}$$

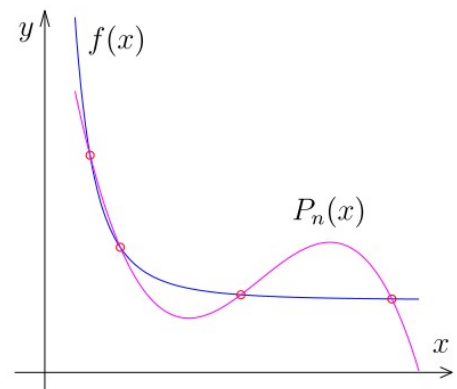
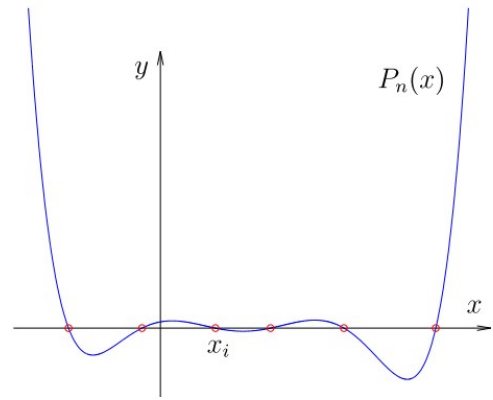

Aproximace iterpolačním polynomem – poznámky k použitelnosti

- Aproximace polynomy není obecně vhodné pro extrapolaci mimo rozsah zadaných hodnot (zejména pro vyšší řády polynomu)

- Obecně je třeba být obezřetný při použití vysokého stupně polynomu, kde ani interpolace uvnitř rozsahu nemusí dávat očekávané výsledku z důvodů „oscilace“ (má tendenci nastávat zejména pro ekvidistantní uzly + vlivem nepřesnosti vstupních dat) – tyto oscilace lze ovlivnit vhodnou volbou uzlů.

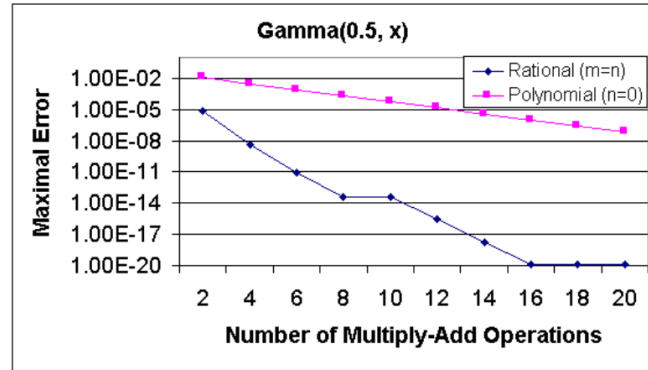
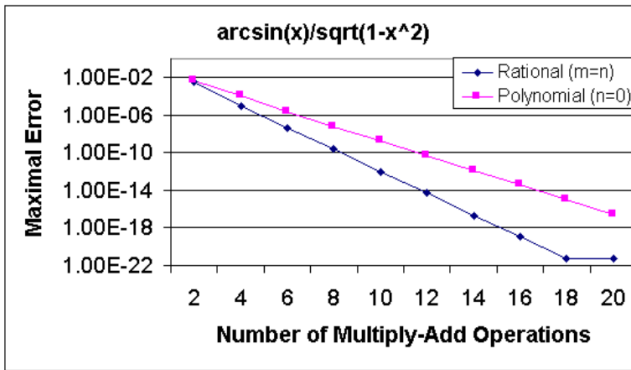
- Interpolace polynomy není vhodná pro asymptotické fce (blížící se konstantě)

Polynomiální vs Racionální aproximace

$$f(x) \approx \frac{\dots a_3x^3 + a_2x^2 + a_1x + a_0}{\dots b_3x^3 + b_2x^2 + b_1x + b_0} \quad \text{or} \quad \dots c_3x^3 + c_2x^2 + c_1x + c_0$$

"Rational Approximation" "Polynomial Approximation"

Výpočet polynomu – poznámky

Vyhodnocení polynomu $a+b*x+c*x^2+d*x^3$, pro $x:<0;1>$

(obecně, pro spec.případy nemusí být vždy pravda)

nikdy: $a + b*x + c*POW(x,2) + d*POW(x,3)$

trochu lépe: $a + b*x + c*x*x + d*x*x*x$

lépe: $d*x*x*x + c*x*x + b*x + a$ (sčítáme od menších čísel – předpoklad ze $x:<0;1>$)

správně: $((d*x+c)*x+b)*x+a$

=Hornerovo schema, výpočetně efektivnější (zejména s FMA), a přesnější

Paralelizace (Estrinův algoritmus)

vyhodnocení polynomu: $a+b*x+c*x^2+d*x^3+...+h*x^7$

krok1 (vše paralelně): $X2=x*x$, $W=hx+g$, $E=fx+e$, $R=dx+c$, $T=bx+a$

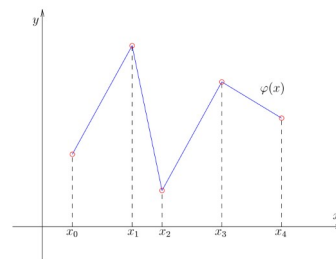
krok2: $X4=Q^2(=x^4)$, $U=W*X2+E$ ($=hx^3+gx^2+fx+e$), $I=R*X2+T$ ($=dx^3+cx^2+bx+a$)

krok3: $result = U*X4+I$

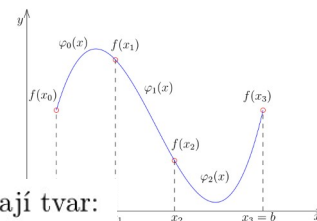
pozn. tedy složitost $\log(n)$ (n =řád polynomu)

Interpolace spline funkcemi

Je interpolace jednoduchými funkcemi mezi zadanými body. Nejjednodušší spline funkcí je tzv. lineární spline funkce; jde vlastně o lomenou čáru spojující zadané interpolované body.

Nejvíce používanou je tzv. kubická spline interpolace - fce f je po částech aproximována polynomy 3. stupně (volba vyššího stupně již nepřináší lepší výsledky). Pro uzové body pak platí že v daných bodech mají obě splineové fce stejnou hodnotu a spojitě první a druhé derivace.

Jednotlivé funkce $\varphi_i(x)$ (na každém intervalu $\langle x_i, x_{i+1} \rangle$ jde o jinou funkci) mají tvar:

$$\varphi_i(x) = a_i + b_i(x - x_i) + \frac{c_i}{2}(x - x_i)^2 + \frac{d_i}{6}(x - x_i)^3$$

Musí platit: ($\varphi \in \mathbb{C}^2(\langle a, b \rangle)$) a podmínky interpolace)

- 1) $\left. \begin{array}{l} \varphi_0(x_1) = \varphi_1(x_1) \\ \varphi_1(x_2) = \varphi_2(x_2) \end{array} \right\}$ spojitost funkce φ
- 2) $\left. \begin{array}{l} \varphi'_0(x_1) = \varphi'_1(x_1) \\ \varphi'_1(x_2) = \varphi'_2(x_2) \end{array} \right\}$ spojitost 1. derivace funkce φ
- 3) $\left. \begin{array}{l} \varphi''_0(x_1) = \varphi''_1(x_1) \\ \varphi''_1(x_2) = \varphi''_2(x_2) \end{array} \right\}$ spojitost 2. derivace funkce φ
- 4) $\left. \begin{array}{l} \varphi_0(x_0) = f(x_0) \\ \varphi_1(x_1) = f(x_1) \\ \varphi_2(x_2) = f(x_2) \\ \varphi_2(x_3) = f(x_3) \end{array} \right\}$ interpolační podmínky

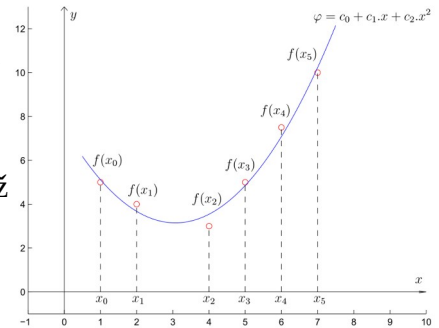
Aby bylo řešení jednoznačné je třeba k výše uvedenému (10 rovnic) nutno ještě doplnit okrajové podmínky (+2 rovnice). Typicky se doplňuje jedna z níže uvedených:

- 5) a) $\varphi'(a) = f'(a), \varphi'(b) = f'(b)$... podmínky tečen
- b) $\varphi'(a) = \varphi'(b), \varphi''(a) = \varphi''(b)$... podmínky periodicity
- c) $\varphi''(a) = 0, \varphi''(b) = 0$... tzv. přirozené podmínky

Podmínky 1-5 představují soustavu lineárních algebraických rovnic (s řídkou maticí). Jejím vyřešením určíme koeficienty a_i, b_i, c_i, d_i . tj. Aproximační splineové fce.

L2 aproximace

Chceme aproximovat fci která je dána svými hodnotami v několika bodech a to tak že chceme minimalizovat odchylku fce od naměřených dat (nejčastěji se používá kvadratická odchylka → met.nejmenších čtverců). Vhodné např. pro případy kdy jsou vstupní hodnoty zatížené chybou (typicky výsledky měření). Řád aproximační fce je často << než počet dat.

(dále používanou je minimalizace maximální odchylky - minimax)

Příklad

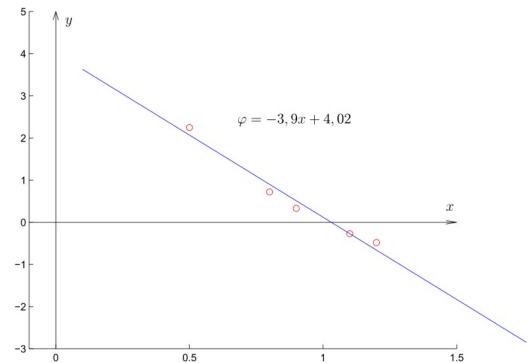
Tabulkou jsou dány naměřené hodnoty fce f. O fci f předpokládáme že je lineární, tj. Budeme ji aproximovat lineární funkcí metodou nejmenších čtverců.

x_i	0,5	0,8	0,9	1,1	1,2
$f(x_i)$	2,25	0,72	0,33	-0,27	-0,48

Tedy:

$$c_1 x_i + c_0 = f(x_i)$$

$$\begin{bmatrix} 0,5 & 1 \\ 0,8 & 1 \\ 0,9 & 1 \\ 1,1 & 1 \\ 1,2 & 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} c_1 \\ c_0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2,25 \\ 0,72 \\ 0,33 \\ -0,27 \\ -0,48 \end{bmatrix} \Leftrightarrow Q \cdot c = f$$

Získanou soustavu řešíme ve smyslu metody nejm.čtverců:

$$Q^T Q c = Q^T f$$

poznámky:

- Tuto metodu lze zobecnit i pro spojité fce, kde místo součtu (kvadratických) odchylek figuruje integrál (kvadrátu) rozdílu fci (dané fce a hledané aproximace).

- Soustavu bazových fci je vhodné volit dle předpokládaného tvaru řešení – bazové polynomy by měli být ortogonální (jinými používanými jsou např. Čebyševovy polynomy)

- přesnost aproximace silně závisí na aproximované fci. Viz tabulka počtu významných bitů pro různé fce a řády aproximačního polynomu. (aproximováno metodou minimalizace max.odchylky)

Function \ Degree	2	3	4	5	6	7	8	9
$\sin(x)$	7.8	12.7	16.1	21.6	25.5	31.3	35.7	41.9
e^x	6.8	10.8	15.1	19.8	24.6	29.6	34.7	40.1
$\ln(1+x)$	8.2	11.1	14.0	16.8	19.6	22.3	25.0	27.7
$(x+1)^x$	6.3	8.5	11.9	14.4	18.1	20.0	22.7	25.1
$\arctan(x)$	8.7	9.8	13.2	15.5	17.2	21.2	22.3	24.5
$\tan(x)$	4.8	6.9	8.9	10.9	12.9	14.9	16.9	19.0
\sqrt{x}	3.9	4.4	4.8	5.2	5.4	5.6	5.8	6.0
$\arcsin(x)$	3.4	4.0	4.4	4.7	4.9	5.1	5.3	5.5

Tabulkové metody

Tabulka s koeficienty

Požadavek na vysokou přesnost aproximace vede na vysoké řády aproximačních polynomů – což má za následek složitější (déltrvající) výpočet a obtížnější vypořádání se s numerickými chybami. Metoda jak se s tímto vypořádat je rozdělit interval aproximace na menší části – a pro každou část mít (v tabulce) jiné koeficienty aproximace platné pro daný interval.

Příklad: aproximujeme $\sin(x)$, $x \in [0, \pi/4]$ s přesností 10^{-8} .

- pro celý rozsah potřebujeme polynom 6 řádu
- pro 2 subintervaly potřebujeme polynom 5 řádu
- pro 4 subintervaly potřebujeme polynom 4 řádu

Interval	Degree	Error
[0, $\pi/4$]	5	0.609×10^{-7}
	6	0.410×10^{-8}
	7	0.418×10^{-10}

Interval	Degree	Error
[0, $\pi/16$]	3	0.478×10^{-7}
	4	0.472×10^{-8}
	5	0.382×10^{-11}
[$\pi/16$, $\pi/8$]	3	0.140×10^{-6}
	4	0.454×10^{-8}
	5	0.113×10^{-10}
[$\pi/8$, $3\pi/16$]	3	0.228×10^{-6}
	4	0.418×10^{-8}
	5	0.183×10^{-10}
[$3\pi/16$, $\pi/4$]	3	0.307×10^{-6}
	4	0.367×10^{-8}
	5	0.246×10^{-10}

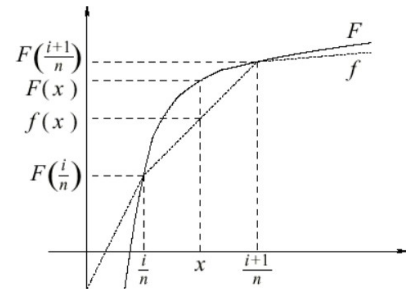
Lookup table - úplná

Úplná tabulka (tab), kde (x) je přímo indexem do tabulky a hodnota f(x) je uložena v tabulce. Vhodné jen pro nízké rozlišení x, jinak je tab.obrovská - velikost tabulky $M \cdot 2^N$ bitů pro N-bitové a M-bitovou hodnotu f(x).

pozn. Velikost tabulky nemusí implikovat jen obsazení paměti, ale i rychlost přístupu (stránkování, cachování)

Lookup table s lin.aproximací (+mul+add)

Tabulka s lineární aproximací (tab+mul+add) – vyšší bity x jsou indexem do tabulky a hodnota f(x) je počítána lineární aproximací mezi dvěma sousedními body v tabulce. Někdy se do tabulky místo hodnot f(x) ukládají koeficienty a,b (aproximačního výrazu $ax+b$).

Lookup table s funkcí

Vstup x je rozdělen na dvě(tři,..) bitové množiny (např. vyšší byte, nižší byte) a je využito mat.vlastností dané fce (tj. nelze obecně vždy, je vázáno na funkci)

Např. x je 16b, a = horních 8b, b=dolních 8b

$$\sin(x) = \sin(a+b) = \sin(a) \cos(b) + \cos(a) \sin(b)$$

použijeme lookup tabulky pro $\sin(a), \sin(b)$, případně $\cos(a), \cos(b)$ – tyto tabulky mají „adresu“ jen 8b (oproti vstupímu 16bitovému rozsahu x) + příslušné matematické operace

Bipartitní(multipartitní) tabulka (+add)

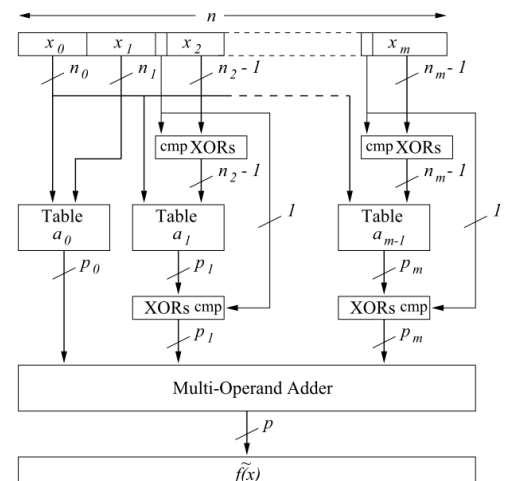
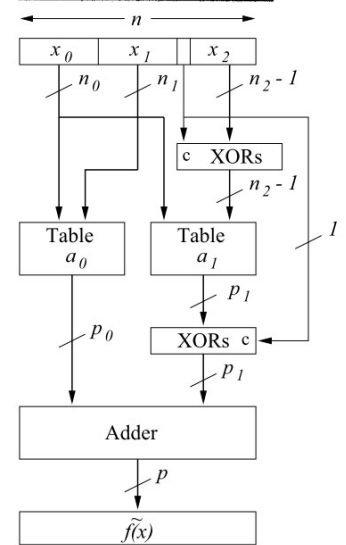
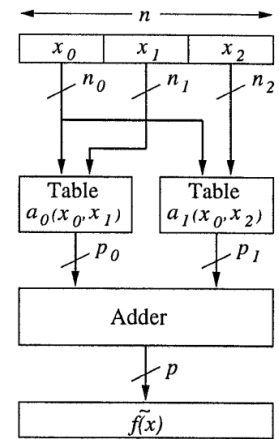
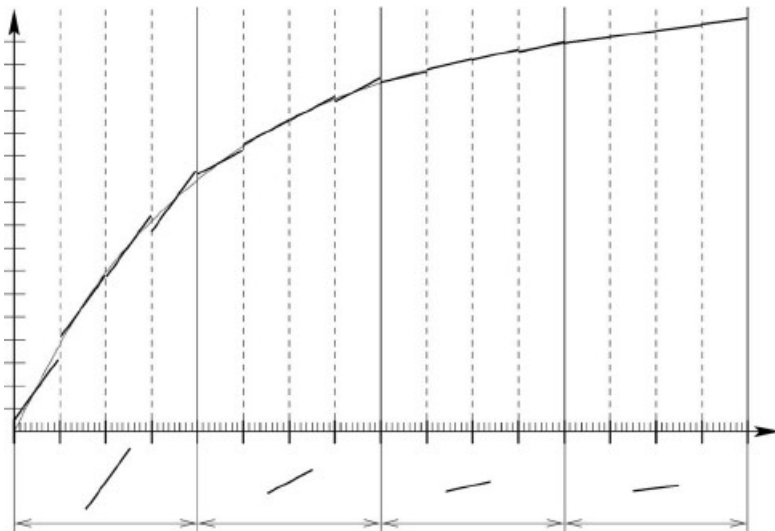
vstup (x) je v rozdělen na 3(či více) bitových množin, které slouží jako ukazatele to tabulek. Hodnoty z tabulek jsou po té sečteny a použity jako aproximace f(x).

Použitím jen části (x) jako ukazatele je paměť významně redukována.

Pro každou část x (vyjma x0,x1) lze vyhradit jeden (nejvyšší) bit na znaménko a tabulky konstruovat jako symetrickou – o tento bit může být dále tabulka menší – symetrická bipartitní tabulka.

Příklad redukce bipartitní tabulky pro 16bitový vstupní operand.

f(x)	Symmetric Bipartite Table		Standard Table	Compression
	n ₀ , n ₁ , n ₂	Sizes		
1/x	6, 4, 5	2 ¹⁰ × 17 + 2 ¹¹ × 7	2 ¹⁵ × 15	15.5
√x	5, 5, 6	2 ¹⁰ × 17 + 2 ¹⁰ × 6	2 ¹⁶ × 15	41.7
sin(x)	6, 4, 6	2 ¹⁰ × 18 + 2 ¹¹ × 7	2 ¹⁶ × 16	32.0
cos(x)	6, 4, 6	2 ¹⁰ × 18 + 2 ¹¹ × 7	2 ¹⁶ × 16	32.0
tan ⁻¹ (x)	6, 4, 6	2 ¹⁰ × 18 + 2 ¹¹ × 7	2 ¹⁶ × 16	32.0
log ₂ (x)	7, 3, 5	2 ¹⁰ × 18 + 2 ¹¹ × 8	2 ¹⁵ × 16	15.0
2 ^x	6, 4, 6	2 ¹⁰ × 17 + 2 ¹¹ × 8	2 ¹⁶ × 15	29.1

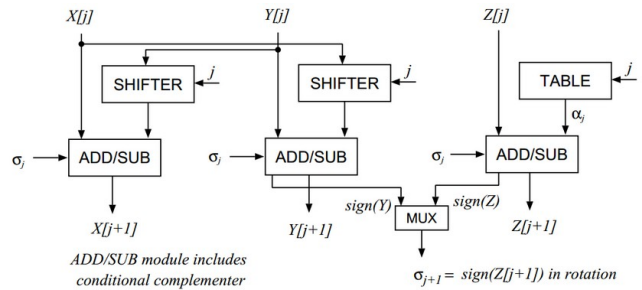
Příklad redukce bipartitní a multipartitní tabulky pro 24bitový vstupní operand:

$f(x)$	Tables	Bit Partitions	Table Sizes	Total Memory
$1/x$	1	23	$2^{23} \cdot 23$	192,937,984
$1/x$	2	9, 7, 7	$2^{16} \cdot 25 + 2^{15} \cdot 9$	1,933,312
$1/x$	3	11, 3, 4, 5	$2^{14}(26 + 12) + 2^{15} \cdot 8$	884,736
$1/x$	4	11, 3, 3, 3, 3	$2^{14} \cdot 27 + 2^{13}(13 + 10 + 7)$	688,128
$1/x$	5	11, 3, 2, 2, 2, 3	$2^{14} \cdot 27 + 2^{12}(13 + 11 + 9) + 2^{13} \cdot 7$	634,880
$1/x$	6	11, 3, 1, 2, 2, 2, 2	$2^{14} \cdot 28 + 2^{11} \cdot 14 + 2^{12}(13 + 11 + 9 + 7)$	651,264
\sqrt{x}	1	24	$2^{24} \cdot 23$	385,875,968
\sqrt{x}	2	8, 7, 9	$2^{15} \cdot 25 + 2^{16} \cdot 9$	1,409,024
\sqrt{x}	3	9, 5, 5, 5	$2^{14} \cdot 26 + 2^{13}(12 + 7)$	581,632
\sqrt{x}	4	10, 3, 3, 4, 4	$2^{13} \cdot 27 + 2^{12} \cdot 14 + 2^{13}(11 + 7)$	425,984
\sqrt{x}	5	10, 3, 2, 3, 3, 3	$2^{13} \cdot 27 + 2^{11} \cdot 14 + 2^{12}(12 + 9 + 6)$	360,448
\sqrt{x}	6	10, 3, 2, 2, 2, 2, 3	$2^{13} \cdot 28 + 2^{11}(15 + 13 + 11 + 9) + 2^{12} \cdot 7$	356,352
$\sin(x)$	1	24	$2^{24} \cdot 24$	402,653,184
$\sin(x)$	2	8, 8, 8	$2^{16} \cdot 26 + 2^{15} \cdot 9$	1,998,848
$\sin(x)$	3	10, 4, 5, 5	$2^{14} \cdot (27 + 12 + 7)$	753,664
$\sin(x)$	4	10, 4, 3, 3, 4	$2^{14} \cdot 28 + 2^{12}(13 + 10) + 2^{13} \cdot 7$	610,304
$\sin(x)$	5	11, 2, 2, 3, 3, 3	$2^{13} \cdot 28 + 2^{12} \cdot 14 + 2^{13}(12 + 9 + 6)$	507,904
$\sin(x)$	6	11, 2, 2, 2, 2, 2, 3	$2^{13} \cdot 29 + 2^{12}(15 + 13 + 11 + 9) + 2^{13} \cdot 7$	491,520
$\ln(x)$	1	23	$2^{23} \cdot 24$	201,326,592
$\ln(x)$	2	9, 6, 8	$2^{15} \cdot 26 + 2^{16} \cdot 10$	1,507,328
$\ln(x)$	3	10, 4, 4, 5	$2^{14} \cdot 27 + 2^{13} \cdot 12 + 2^{14} \cdot 8$	671,744
$\ln(x)$	4	10, 4, 3, 3, 3	$2^{14} \cdot 28 + 2^{12}(13 + 10 + 7)$	581,632
$\ln(x)$	5	11, 2, 2, 2, 3, 3	$2^{13} \cdot 28 + 2^{12}(14 + 12) + 2^{13}(10 + 7)$	475,136
$\ln(x)$	6	11, 2, 2, 2, 2, 2, 2	$2^{13} \cdot 29 + 2^{12}(15 + 13 + 11 + 9 + 7)$	462,848

Cordic (lookup tabulka +shift+add, iterativní)

Cordic (COordinate ROTation DIgital Computer) je metoda využívající iterační metody pro jednoduchý a rychlý výpočet goniometrických funkcí za použití sčítání a posuvů.

Pro výpočet $\sin(x)$ a $\cos(x)$ algoritmus CORDIC v několika krocích rotuje bod na jednotkové kružnici o předem vypočítané úhly δ a jakmile je úhel φ ten, který hledáme, máme i hodnoty souřadnic x a y , které reprezentují \cos a \sin .

Pro rotaci bodu platí že $[x',y'] = \begin{bmatrix} \cos(\delta) & -\sin(\delta) \\ \sin(\delta) & \cos(\delta) \end{bmatrix} \cdot [x,y]$

$$\cos \alpha = \frac{1}{\sqrt{1 + \tan^2 \alpha}}$$

$$\sin \alpha = \frac{\tan \alpha}{\sqrt{1 + \tan^2 \alpha}}$$

upravíme: $[x',y'] = \frac{1}{\sqrt{1 + \tan^2(\delta)}} \begin{bmatrix} 1 & -\tan(\delta) \\ \tan(\delta) & 1 \end{bmatrix} \cdot [x,y]$

hlavní trik pak spočívá v tom že se budeme rotovat pouze o úhly jejichž tangens je (záporná) mocnina 2 – a tedy násobení se stane jen binárním posuvem. úhly odpovídající mocněně dvou jsou uloženy v tabulce. (hodnota konstanty před maticí se limitně blíží 0,60725293501 a je možné ji vynásobit až nakonec). V každém kroku pak zjišťujeme jestli jsme se se k žádoucímu úhlu (vstupu x) a podle toho v následujícím kroku rotujeme po a nebo proti směru.

Myšlenku lze pak upravit a metodu cordic použít pro výpočet $\ln, \exp, \sqrt, \operatorname{atanh}, \dots$

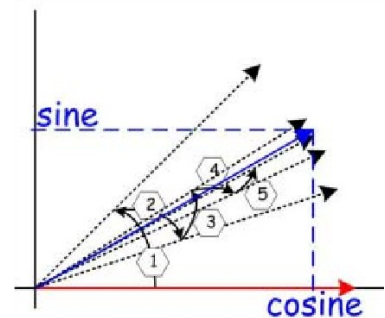
Příklad: $\cos(30^\circ)$:

startovací bod je 45st.

30 = (zaokrouhleně)

$$45 - 26.6 + 14.0 - 7.1 + 3.6 - 1.8 - 0.9 + 0.4 - 0.2 + 0.1 \dots 9$$

pozn. $\operatorname{tg}(26.6) = 0.5 = 2^{-1} = \gg 1$, $\operatorname{tg}(14.0) = 0.25 = 2^{-2} = \gg 2, \dots$ atd

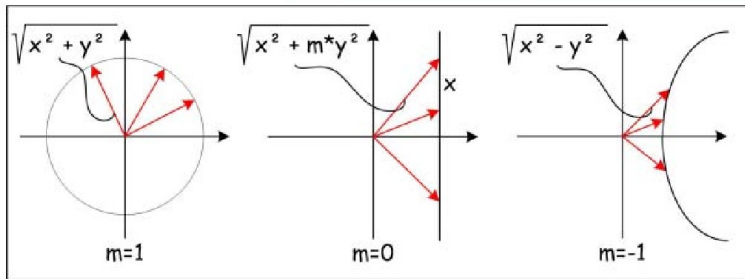
■ CORDIC equations

$$x^{(i+1)} = x^{(i)} - m d_i y^{(i)} 2^{-i}$$

$$y^{(i+1)} = y^{(i)} + d_i x^{(i)} 2^{-i}$$

$$z^{(i+1)} = z^{(i)} - d_i e^{(i)}$$

m	Coordinate System	Domain of Convergence
1	circular	1.74 radian
0	linear	2
-1	hyperbolic	1.11 radian

CORDIC		Rotation	Vectoring
Linear MUL/DIV/MAC K = 1	IN	x_n, z_n, y_n	x_n, y_n, z_n
	OUT	$y_{n+1} = x_n * z_n + y_n$	$z_{n+1} = y_n / x_n + z_n$
Circular SINE/COSINE angle/ magnitude K = 1.64676	IN	$z_n = \text{angle}, x_n = K, y_n = 0$	$x_n, y_n, z_n = 0$
	OUT	$x_{n+1} = \cos(\text{angle})$ $y_{n+1} = \sin(\text{angle})$	$z_{n+1} = \arctan(y_n/x_n)$ $x_{n+1} = 1/K * (x_n^2 + y_n^2)^{1/2}$
Hyperbolic K = 0.828	IN	$z_1 = \text{angle}, x_1 = K', y_1 = 0$	$y_1 < x_1, z_1 = 0$
	OUT	$x_{n+1} = \cosh(\text{angle})$ $y_{n+1} = \sinh(\text{angle})$	$z_{n+1} = \operatorname{arctanh}(y_1/x_1)$ $x_{n+1} = 1/K' * (x_1^2 - y_1^2)^{1/2}$

Odkazy a Literarura:

Elementary Functions, Algorithms and Implementation, Jean-Michel Muller (ISBN 0-8176-4372-9, 2006 Birkhauser Boston, 2nd edition)